

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
 в Австро-Угорщині: на цілий рік 16 кор.,
 на пів року 8 кор., на четверть року
 4 кор., на місяць 1 кор. 50 кот.
 в Росії: на цілий рік 8 карбованців, на пів
 року 4 карб.
 в інших державах: на цілий рік 82 фр.,
 на пів року 16 фр.
Передплата на „Буковину“ разом із
тижневником „Руска Рада“
 на цілий рік 18 кор. (агл. 9 рублів або 84 фр.)
 а на пів року 9 кор., агл. 4'50 р., або 17 фр.
Поодиноке число 10 сотіків.

БУКОВИНА

Виходить щодо середи, пятниці і неділі.

Редакція, адміністр. і експедиція
 „Буковини“
 в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
 Ч. телефону 176.
 Адрес для телегр.: „Буковина — Чернівці“.
Оголошення приймається по 20 сот. від
 стрічки „Надіслане“ по 40 сот. від стрічки.
 При частіших замовленнях відповідний робот.
 Рекламації неопечатані вільні від пошти.
 Рукописи звертається редакція лише за по-
 реднім застереженням і залученем ~~членіж-~~
 тості поштової. ~~членіж-~~
 В справах редакційних можна устно по-
 розумівати ся щодня від 9—10 рано і 2—3
 по пол. крім неділі і суботи.

До характеристики московофільства.

(Московофіл про московофілів. — Особа посла Куриловича. — „Величава руско-народна манифестація“).

Цолеміка, яку українські часописи принесли вести з московофілами, не призначена на те, щоб може переконати де-кого з них, щоб завернути їх на правдиву дорогу. Де розумові згадки уступили місця янушарській ненависті до свого рідного, де інтерес конуючої партії каже хватати ся якого небудь способу задля продовження життя, там всякі докази і виводи будуть стратою часу, оповіданем казки глухому. Що до сего немає у нас жадної ілюзії. Коли ж мимо того ми уважаємо потрібним говорити про сю недугу, то робимо се, щоб вказуванем на московофільські принципи властиво-ж на повну безпринципність, розкриванем тактики, характеристику діячів звертати увагу нашого загалу на грозячу небезпеку й подавати оружія для її поборювання. Отже найліпшим і найуспішнішим средством до той цілі есть подаване відзвів самих московофілів про себе, обективне реєстроване їх подвиги по можності їх власним словами. Такі докази мають те за собою, що не допускають жадного сумніву і жадної відповіді з противної сторони.

На сей раз ми подамо поперед усього характеристику московофільства першої половини XIX. ст. словами самого-ж таки московофіла д-ра Свенціцького, який, правда, інтелігенцію та етикою переріс своїх однодумців о ціле небо. „Галичани — пише він в своїй праці п. н. „Обзоръ сношений карпатской Руси съ Россіею въ I-ю половину XIX. в.“ — не будуть інтересувати ся рускою (великорусскою) літературою, тільки славянофільською журналістикою Аксакова, Хомякова, Погодіна, Каткова і Данилевського. Вони не будуть звертати увагу на руський народ та його потреби, тільки стануть займати ся інтересами російського правительства та православної епархії в їх станові бюрократичними стремліннями. В сумі того вийде, що значна частина карпато-руської суспільноти виступить як найбільше вороже проти культурно-національного розвитку рідного краю, видачи в українській і місцевій літературі та в південному рускім умові руху „польську інтригу“ в цілі роздроблення та знищена поняття „одна велика і недільна Русь“. Формалізм славянофілів та їх карпато-руських однодумців не міг дати іншого результату, як боротьбу в обороні форм і понять замість живої народної праці. І так сей съвтогляд і се стремління одної часті карпато-руської суспільноти не тільки не мати-муть якого будь визначного успіху, але й не стануть навіть сильним звеном, яке лучило б культурно-національні стремління обох Русий. Що більше, вони виключуть в народній малоруській або т. зв. українофільській партії 60-их років загальну ненависть як до старорусів так і до Росії взагалі.

Табулярні добра і двірські обшари на Буковині.

Розвідка дра В. Дутчака

(Конець).

Міродаїні для виміру сталих податків фактичні основи її предмети податку укладають ся і можуть після закона укладати ся й вказувати лише після катаstralних громад, які обирають території політичних громад і двірських обшарів; ідіповідно до того повинності податкові вказують також власти тільки на основі катаstralних громад або обшарів двірських — іншими словами: приписують їх тільки при катаstralних (податкових) громадах.

Але-ж політичні громади мають право приписувати і побирати лише такі додатки до податків, які припадають на предмети положені в границях громади; значить ся предмети податку, що находяться в границях двірських обшарів, мусять остати ся свободні від наложених додатків громадських.

Тому однаке, що не було, як згадано, жадних вказів тих предметів податку свободні від додатків до податків, мусів зазирд податковий оглянути ся за відповідним средством помічним, щоб удержати ту свободу від додатків до податків.

Цікаво, що таке средство найдено в картах посідання вказів табулярних.

Фінансова дирекція в Чернівцях видала іменно податковим і евіденційним урядам поучене, що всі посідання заведені в буковинську табулю треба в засаді уважати двірськими обшарами, і відповідно до того поручила урядам евіденційним заложити специальні карти посідання всіх тіл табуляр-

таким чином „обединителю“ в дійсності стануть най-зважайшими „роз'единителями“ культурних стремлінь та інтересів руских племен“. Так цише московофіл про „культурну“ працю московофілів I-ої половини XIX ст. Чи можна що іншого сказати про московофілів II-ої половини, або про іншіх „обновлених“, до вітворення яких причинив ся немало сам др. Свенціцький? Чи поклики до скінення аристократизму й зближення з народом можуть мати які небудь успіхи, коли рівночасно виступати меть ся проти рідної мови й національно-культурних питоменностей того народа, коли освітно-політичну працю Українців поборювати-меть ся яко „польську інтригу“ проти „единства“ Руси, як се чинить інші московофільство? Відповідь на отсі питання нехай нам дасть сам др. Свенціцький, який в змаганю до праці для добра „карпато-руського“ народа мусів зійти ся і фактично єйшов ся з українськими робітниками. А інші „обединителі“ осталися „роз'единителями“, як се показують події останніх часів.

Одним з таких „обединителів“, але дуже пікавого сорту є посол Курилович. Що се за птиці сей пан посол і радник судовий з Риманова, найліпше видко зі відкритого письма сяніцького організаційного комітету, оголошеного в „Ділі“. Довідуюмо ся з него, що хоч п. Курилович був якіх вісім літ начальником суду в Риманові, та проте мало хто знає, що там є який судия Русин. Ан в жаднім товаристві ані взагалі в політичній життю теперішній пан посол не брав ніякої участі. Яким же чином виавалзував на заступника руського народа в соймі і державній Раді? Сяніцьким Русинам захотіло ся мати разового посла, то мусіли поставити кандидатуру чоловіка, якого і правительство і Поляки не поборювали, бо Сяніччина темний кут, а в додатку на половину замешкали Поляками. Таким вигідним чоловіком був п. Курилович, що тільки завдяки случаєви і своїй безбарвності вийшов послом до сойму. При виборах до державної Ради завязав ся комітет з 35 мужів довіри обох партій і тільки більшістю одного голосу порішив кандидатуру Куриловича. Мимо того Українці додержали зльояльно компроміс, тим більше, що п. Курилович заявив, що буде належати до однозначного руського клубу в парламенті. Коли склала ся відома афера Маркова й Глібовицького, політична організація сяніцьких Русинів вислали до свого послателеграму підписану голововою, містоголововою і чотирма членами (двома Українцями і двома „старорусами“) з виразним жаданем, щоб п. Курилович не виступав з руського клубу. Сю телеграму вислав п. Курилович до кацапської „Рускої Ради“ у Львові, а сам по славінім „айце- і мордобиті“ скликав щось около 20 людей виключно з своєї партії і оголосив, що виступає з руського клубу. Що більше: доніс телеграфично бар. Бекові, що нарід, який він заступає, не є ані „ukrainisch“

ані навіть „ruthenisch“, але „russisch“! Гарно, але ще не конець. Рівночасно вислав п. Курилович листи до „Українців“ з оправданем, що він приневолений своєю начальною організацією до такого кроку, однаке зявляє публично, що він „духом і даліше разом з добрими, чесними послами Русинами, що душою і серцем належить до спільногоклубу і зним далі буде трудитись“. Щож ви на отсі? В якім съвіті представляється ся заступник „галіцьких руських“? Та для нас найважніша консеквенція, яку так гарно і слушно виснувала сяніцька організація з поступку посла Куриловича. Такий висказав вашого такої чоловіка — звертає вона до московофілів — що вібі-то повинує ся вашим повелінням, а рівночасно признає слухність нашої народній політиці, віддає честь нашим правдиво-народним репрезентантам (а тим самим осуджує виступ ваших послів авантурників) і бе чомом перед нашою народною ідеєю, се поки-що велика, превелика для нас супроти вас моральна сatisfакція. Подбаемо одержати також і реальну сatisfакцію.

Посол Курилович належить, як бачимо, до дипломатичного відділу „галіцьких руських“ бо в міжними також вожди з ресорту міністерства війни, які вправді самі не пруть ся до битви — я і годить ся вождам — за те додають відваги рядовим, в съм случаю під'юдженим мужикам. До таких вождів належить, видко, посол Глібовицький, бо де тілько він появить ся, там мусить зчинити ся битва. Так було в Сереті, так склало ся дн. 25. с. м. на вічі в Галичи. „Галичані“ так цише про се: на вічі „новоставили замішані і бійки, жандармерія мусіла кілька разів іти до атаку. Але врешті маса народа просто здавила українську сарашу, скінула її навіть головою з „замової гори“, земля сірашно обох українських послів, особливо Льва Бачинського; вони оба (з п. Евг. Левицким) — програвши соромно битву і віддергавши на своїх плечах народну кару, віддалилися під ескорткою жандармів“. Се всю оповіщую орган худігіан розстріленим друком і називає „величавою руско-народною манифестацією“. Не диво, коли відтак пише на закінчнене, „що в нашім народі живе ще добрий руський дух, що наш народ постоїть за честь руського імені..“ Чудово!

Промова посла д-ра Кирила Трильовського

В державній Раді 22-го липня 1907.

(Конець).

А тепер короткими словами розкажу про один процес, що дотикає моєї особи (тут розказана нашим читачам звісна істория процесу д-ра Трильовського

них і вести їх евіденцію, а урядам податковим розпорядила не побирати в засаді жадних громадських додатків від посідань виказаних в тих „табулярних аркушах“.

Відповідно до попередніх виводів нема жадного сумніву, що отсі поученя й розпорядки фінансової дирекції не мають жадної законної підстави.

Операція на сих розпорядках практика податкових власти при зборі громадських додатків, а від 1. січня 1906 також при стяганні додатків шкільних, з діл фінансів і без того небогатих політичних громад на Буковині в найвищім степені скідлива.

Наслідком сей нещасливої практики податкових власти що найменше шеста часть теперішніх тіл табулярних, які обирають не належні до двірських обшарів посіданності та панські передше шинки й гостиці, є від громадських і шкільних додатків неправно звільнена, отже понижена вихідних додатків громадських, що і при дуже низькім обчисленню, виносять з 100.000 К. річно, звалене неправно на членів сільських громад.

Але погляду фінансової дирекції про обшари двірські придержується ся, на жаль, також практика політичних власти на Буковині.

Наслідком того справлена наведеної практики податкових власти автономічними властями стало ся, коли вже не цілком неможливим, то на всякий спосіб дуже тяжким, бо після пануючого, застуленого консеквентно також ц. к. Трибуналом адміністраційним погляду на вступнє питане, чи якійсь обшар двірський істнє, мають рішати не автономічні але політичні власти (Будв. ч 1582. 1882 р.) а якраз політичні власти на Буковині уділяють ав-

тономічним таких відомостій, що всі посіданності заведені до табулі належать до обшарів двірських.

Наслідком сей хибної практики адміністраційних властей осігнули власники табулярних дібр нараз штучним способом звільнені від громадських додатків для своїх посідань заведених в ґрунтovі книги, які ніколи не були домінікальними, переносячи їх, на жаль свободно, кождої хвилі до табулі.

Не можна поминути і сеї обставини, що двірські обшари нового права в протиположності до двірських обшарів предвиджених в громадському уставі з 24. цвітня 1859, є в порівнанні з обов'язками політичних громад що-до будови доріг, запомоги убогих, удержання школ, значно упривілейовані.

Отсі дуже цінні привілеї прислугують наслідком описаної практики адміністраційних властей не тільки властивим двірським обшарам, але також, очевидно неправно, тим складовим частям тіл табулярних, які до двірських обшарів зовсім не належать, розуміється ся, на школу громад політичних.

Але її поминаючи се, стільки разів неслушним виказаний погляд адміністраційних властей на Буковині, який твердить, що тіла табулярні а двірські обшари — одно й те саме, веде на слухай роздроблені дібр табулярних і повстання на них осад до таких консеквенцій, що противорічать ясному змістову закона.

З постанов 88 19 і 20 закона о двірських обшарах на Буковині виходить, що зміна території двірського обшару наслідком зміни публичних таг

і селянина Войчука о биду маєстату, ніби-то поповнену словами: „Я ще буду руським королем, а Вовчук моїм заступником“.

Загалом довгих моїх виводів короткий змисл такий, що міністер судівництва, д-р Кляйн, не має в Галичині нічої власти, Судові урядники в Галичині знають лише одного міністра судівництва, а есть ним пан Тхуржинський у Львові. (Оклик: І галицький намісник. Се два міністри!) Коли він з них задоволений, коли вони точно сповнюють його довірочні поручення, то можуть нічого не бояти ся а ексцепенція, д-р Кляйн, не має їм нічого до розказу. Мої панове! Ми мусимо однак зробити раз конець тим невиносним обставинам!

Мої панове! Мені не ходить о мою личну кривду, бо що значать ті 8 днів арешту супротив місяців і років вязниці, які мусили знести мої братя, руські селяни, задля тенденційних засудів по галицьких судах, супротив тих потоків крові, яку пролито в інтересі шляхтичів. Треба вже раз розпочати отверту і съмілу боротьбу з тим недадом і я надію ся, що в вій палаті знайду богато щиріх, свободолюбивих людей, щоби сю боротьбу вести з усіхм! (Браво!). І ніхто не возьме мені за зло, коли я ту боротьбу зачу рішучим жаданем, щоби всі наведені вислідки безпроверкою розслідовано і виновників безусловно потягнено до відвічальності. Ми ждемо еще до осінньої сесії, а коли до того часу нічого в сей справі не зробить ся, то ми хопимо ся острійших способів.

Мої панове! Коли розважить ся всі ті галицькі бруди і коли загляне ся в очі зблізька всім тим безправствам, то справді в неоднім повстає якесь съвяте обурене і гнів тогді, як чує ся тут солодкі запевнення приязні і любові зі сторони шляхотських кондотієвів польського клубу (признане). Мої виводи могли бы вони з деякою підставою хіба лише те противставити, що на щастє не всі судейські урядники в східній Галичині є такі, о яких я щойно говорив. (Посол д-р Евген Левицький: Але більшість!) Ще не спроваджено, але правдоподібно. Я з тим поглядом згоджує ся, але замічу одно: чесних і самостійно думачючих суддів тримає ся залежка від всяких політичних пресесів карних, а коли-ж деякі взагалі оказують за богато самостійності, то їх непросту поминає ся при аванзі.

Але панове шляхта трактують нас ще іншими словами. Вони кажуть: „Чого ви, Русини, влаштів варікете на гнєт у Галичині? Чи-ж не бачите, що роблять з нами Прусиаки в Познанщині?“

Позвольте однак, панове, але на мій погляд се занадто шубравська аргументація. Чи ж можна увільнити убійника лише на тій основі, що він покликався на се, що третій замордував аж двоє людей? (Потакування). Безправство остане все безправством, без огляду на се, де і хто його поновяє. Як би панове-шляхта і їх помічники, мали таку власті як Прусиаки над Поляками в Познанщині або Мадяри на Словаччині, то вони нам ще ліпше заграли би. „Коби свиня роги мала, тоби цілій съвіт поколода“ —каже наша пословиця. Мої панове! прийдіть ви до галицького сейму і придівіть ся там сим панам! Там вони цілком не так охочо смирні, як тут, в парламенті!

Мої панове! Последніми днями почув я в польській пресі у Галичині голос, на який ми мусимо тут зареагувати і се робляю я іменем руских послів. Ого „Gazeta kołomyjska“, льоцькальна шляхотка газетка, в цілій серії статей, під заголовком „Ситуація по виборах“, обговорює відносини в Коломиї і Коломийщині та з'осібна обговорює можливість хлоніскої революції на Покуттю. Опираючи ся на факті, що в коломийському виборчому окрузі голосувало на мене і на о. Войнаровського 30.000 виборців, ся газета виводить, що „їх є в тім окрузі справдішним диктатором, та заведу моїх виборців там, де схочу“. На думку се-

дялого через поділ або відродане поодиноких комплексів поспільністів належачих до двірського обшару не можуть бути змінені аж до видання наведених розпорядків краєвої влади і краєвого відділу ані просторний об'єм двірського обшару ані зверхнічі управління і тягарі, що належали до його попередніх власників. Як передтим, так і на дальніше мають первісні власники двірських обшарів виконувати виключно самі належні доних зверхнічі управління не тільки на останючих в їх власності комплексах, але й на поспільніх фактично виділеніх з двірського обшару, за те з другої сторони мусять поносити з власного маєтку комітата місцевого і поліційного заряду та будови доріг припадаючі також на фактично виділені поспільні.

В таких случаях одніє представляє практика зовсім інший образ.

Нові поспільні, що повстали через поділ або парцеляцію двірських обшарів, трактують ся по відповідю і перенесено в грунтові книги вже наслідком самої чинності уряду грунтових книг не якою приваленості двірських обшарів, проти чого втігається їх на рівні з предметами податку належними до звязі з громадою до поношенні громадських додатків.

Коли-ж розходить ся о заспокоєнні видатків на поліцію і місцевий заряд, припадаючих на ті нові поспільні, то їх не заспокоюють ані політичні громади ані двірські обшари, значить вони спадають на власників тих відділених грунтових комплексів.

На такий недаді нарікують зовсім слушно-

газети, спокій, що панував в часі вибору, не був заслугою влади, але виключно, моєю, бо я, певний своєї побуди, мав наказати спокій. Ясна річ — пише дальше та газета — що др. Трильський, як скоче то похибе тих 30.000 виборців так само солідарно до діла, до якого скоче по думці своєї програми. А та програма, програма радикальної партії, має обійтися безпощадну борбу на соціальнім і національнім поля, при чому не виключене насильство і тероризм. Ті 30.000 виборців — каже та газета — є готові на один знак свого проводи до нелегальних вчинків. Звідки однак ся газета знає, чи я є готов до нелегальних кроків? Все те має бути — по словам твої газети — Дамоклевим мечем, що повис над іншими партіями і націями на Покуттю. Намалювавши так страшні образи, автор сеї інспірованої статі кліче всіми голосами всі можливі влади на поміч, кліче цілодобово до судів, аби не трималися надто „формально“ букв закону, (Слухайте! — Посол Фрайндіх: Аби не давали ся тероризувати через закон! Съміх) — аби все карали з подвійною строгостю, щоби в той спосіб переконати населене, що над ними висить караючий закон. А весь той крик счинає ся тоді, коли довкруги найбільший лад і спокій!

Сю статю дословно повторив „Czas“, орган краківських стапчиків, що є тубою рішаючих, галицьких кругів. Від себе звертає він увагу влади на свою стату, що вже само по собі значить дуже багато, боже є орган д-р. Потоцького, націоністика краю.

Часопис руска „Діло“ справедливо назвала авторів цих елюкбрзій „Кровожадними ісами“. Справді! ісами є ті, що жаждуть крові своїх руских співгорожан. Але не їх сила — вивести з рівноваги наші спокійні, добре здисципліновані і з'організовані маси. Наша вся провінція, що ми добре з'організувалися, вели ся спокійно і побудили! Так буде і на будуще, а затін пані Мойси, Гурки, Сеніцького і компанії що стоять дуже близько до „Gazet i Kołomyjsk-o“, стануть рішучо без успіху. Натомість задачає парламенту і правління в властів межі та відняти їм охоту від, махінацій, закроєних „Gazet-oю Kołomyjsk-oю“.

Тепер зрозумієте, панове, чому ми з усіх сил протиємося і найменьшому вилученю Галичини. Баланкою о любові і приязні не дамо ся засецькати. Нашу любов маємо тільки для руского і всякої іншого, робучого люда, а не для гнобителів народних! Панам-шляхті можемо повторити лише слова польського поета:

Bo gdzie krzywda fundamentem,
Tam gmach pіnawisť stawia!

Коли ж ті шляхтичі і їх помічники тішать ся очевидною протекцією австрійського правління, то я, як член укр. рад. партії і як вірний син моего, українського народу, не можу мати довіри до цього правління. Тому іменем укр. рад. партії і іменем цілого руского клубу заявляю, що будемо голосувати проти бюджетної пропозиції! Прочі зі шляхтою! Проч з її рабами! (Олески і гратауляції).

Політичний перегляд.

Складання буковинського сейму.

Як довідуюмо ся буковинський сейм краєвий зійде ся 16-го вересня. Сесія буде тривати чотири тижні, під час яких всі законопроекти, які не одержали цісарської санкції, знову будуть перевірені і відповідно до вказівок центрального правління змінені. В сім напрямі вже почалася робота краєвого виділу. Після дальшої інформації зайдемо ся сейм в першій лінії питанем санкції

оселі, що в останніх 10 літах повстали на многих двірських обшарах старожинецького повіту, а й донині не могли дотичні влади завести тут якийсь порядок.

З попередніх виводів слідують отсі

Окончні заключення:

Табулярні добра і двірські обшари на Буковині постали наслідком особливих публично-правних відносин, що панували на Буковині перед виданем патенту з 7. вересня 1848; по виданю патенту остали ся ті особливі правні інституції головно для того при житю, бо тільки при їх помочі залишено богато привілеїв шляхти з минувшого часу.

Але сі інституції дізнали в практиці компетентних влад членів такого значного, закону без сумніву не відповідаючого розширення, що через се поважно загрожений господарський розвиток політичних громад і санкція комунальних відносин на Буковині.

Коли-ж зважити, що направлена неладу, який повстав через ту практику, незвичайно тяжке, бо правно-конститутивних знамен названих інституцій правних не можна вже на певно усталити, не може підпадати жадному сумніву, що животине обговорюених много правних інституцій, т. є табулярних дібр і двірських обшарів на Буковині вже певно не дуже довге.

краєвих фінансів, почим прийдуть на дневний порядок реформа виборчого закону до сейму, до рад громадських, закон пропіанізаційний, закон рентовий і закон дотичний знесення рогаток. Телеграма з Відня потверджує єї вісті. Небавом появить ся цісарське скликання письмо.

Угорська коаліція.

Угорщина країна вічних кабінетних крізь. Кохому відомі крізи за Куена Гедерварого, Тіси, Фаерварого, з котрими остання закінчилася ся тим, що коаліція, зложена з трох партій угорського парламенту, переняла правительство. Вже тоді поважні політики помахували головами на такий ненормальний склад, містичний в собі радикалів з рамени партії незалежності і клерикалів з так званої народної партії, якої провідниками є граф Зіхі, теперішній міністер алатер, і Франц Раковський, віцепрезидент палати послів. Всі три партії зединились до спільної роботи, партії, які передом заявляли поборували ся; тепер настутило розем, доки кабінет не сповнить свою задачу, що офіційно було заявлено. Однак за кулісами все боролося ся одною сторонніцтво проти другого і загарбувало одно другому тільки ґрунт з під ніг, кілько лише удало ся. Найвпливовіші місця обсаджувано сторонниками Кошута, або графа Андраші, сторонників Раковського та графа Зіхі претеровано. Така „приязнь“ між трома сторонніцтвами Кошута, графа Андраші і графа Зіхі, не могла довше тривати і як на се вказують часописи, небавом коаліція розпадеть ся, або буде складати ся тілько з двох партій.

Партія народна Зіхі вже від довшого часу не може полагодити ся з партією незалежності, яка має вплив в цілому краю свою чисельністю а також через то, що з її дна головно рекрутують ся урядники на найважніші місця. Конфлікт застриг ся зараз ще через одну обставину. В Наг'ї-Каролі відбувалися на дніях вибори послів до палати послів. Клерикальна партія народна сподівалася ся з певностю провести свого кандидата в парламент. Але завдяки терору зі сторони сторонніцтва незалежності і всіх надужить адміністрації перепав кандидат партії народної, а вийшов послом незалежим Пан. Се обурив членів партії народної і вони напирають до як найскоршого виступу з коаліції. Особливо послол Збараї агітує між своїми однотипниками за виступом. В часописі „Alkotmanu“ пише Збараї: „Ми — не робимо casus belli з того, що місця старших жупанів обсаджує ся людьми інших партій та що товсті уряди по міністерствах позабирали люди принаджені до інших партій. Ми терпіли наділюване павільонами органів партії незалежності, з яких творено почесні гонорарі для співпартійників; не завидуємо незалежим із того, коли вони побігли політичних синекур порозбирати між себе теплі місця ще й по банках, газівнях і асекураційних товариствах. Не граймо комедію. Нехай партія незалежності обійтиме правління і, коли може, найпереведе свою програму в діло: а як ні, то най заявити отверто, що на се за слаба або вона або цілий народ. Людова партія не сидить на двох стільцах. Вона при деклараціях із 1848 р. не робить політики в дусі угоди з 1867 р. Вона не заперечує права істнованії делегації, заневіючи собі там рівночасно місце. Вона не удає лояльної, тоді як є провідники пишуть і промовляють проти короля й династії. Вона не несе в одній руці съвятого попелу (Текельго і Ракочого), тоді, як другу простягає по відзначенню. Наша терпеливість має границі, а як она урвєт ся, тоді виступимо з коаліції, а тоді покінчить ся заострюване по публичних урядах і по банках, покінчать ся субсидії і відзначення, бо ми ще забули віювати“.

Розходить ся тут що о гадку графа Зіхі та Раковського і коли они далуть своє рівно, тоді партія народна виступить із коаліційної звяза. Граф Зіхі зложить тоді свій портфель міністра алатер, а Раковські свій чин віцепрезидента палати послів. Однак думають часописи, що може прийти до того, що Раковські з своїми однотипниками — числом 15 — виступить з коаліції, а граф Зіхі з прочими північніми остане на дальше в ІІ звязи і його партія злиється з партією графа Андраші. Одно однак існо, що виступ хотіть лише частини партії народної з коаліційної звязи виключе немиле вражене в краю і захищає поважно цілім каб

ставляти делегатам ріжні перепови, — але в Штутгарті, столиці Віртембергії, держави звісної ізза своєї політичної свободолюбності. Конгрес отворив представник міжнародного соціалістичного бюро, Ван дер Вельд, а Бебель привітав зібраних іменем німецької партії соціалдемократичної. Председателем конгресу вибрано ним, посла Зінгера і наміченено такий порядок нарад: а) Мілітаризм і міжнародні конфлікти, б) Відношене між політичними партіями та професіональними спілками. в) Кольоніальне питане. г) Іміграція й еміграція робітників. д) Жіноче право голосування.

Дискусія про мілітаризм і міжнародні конфлікти перейшла межі, зазначені в порядку нарад, та розвинулась у загальну дискусію про патріотизм, національне питане та відношене робітничої класи до него. Конгресові предложено до рішення три резолюції в сій справі. Резолюція Бебеля заявляє, що війна є наслідком конкурентних змагань про сувітовий торг та систематично піддержуваної неприязни між народами; робітнича класа в природнім ворогом війни, соціалістичні послані повинні поборювати узброєні та не признавати державі військового бюджету; демократична організація війска дає найкращішу запоруку проти зачіпної війни; коли ж загрожує війна, то робітники й їх послані повинні всіма силами старатися, щоби найвідповіднішими способами перевинити вибух війни, та щоби вже розпочату війну як найскорше покінчити. Резолюція французької делегації висказує гадку, що солдати в першим обов'язком пролетаріату й соціалістів; вони повинні уладити національну й міжнародну акцію для поборювання війни всіма способами, як парламентарною інтервенцією, публичною агітацією, загальним страйком і повстанем. Відомий французький антимілітарист, Ерве, предложив резолюцію, в якій домагається, щоби соціалістичні партії не допустили до війни, проглямуючи народне повстане й військовий страйк, який треба би перевести сим способом, що резерви кинули би ряди війська. Ні одної з тих резолюцій конгрес не приняв. Особна комісія виступала новий проект резолюцій, принятій серед протестів працівників Ерве на повному засіданні конгресу. Ся резолюція висказує, що боротьбу проти мілітаризму треба вести як найбільш інтенсивно, однаке тактику в сій боротьбі полишає ся до вибору кождій нації; обставини, серед яких працюють соціалістичні партії поодиноких держав, є так ріжноманітні, що конгрес не може виграти всіх однаковою постановою про спосіб поборювання мілітаризму. Сама ся резолюція, як компромісова та стремляча до засловнення загальними фразами істнуючих на конгресі принципіальних противінств, не представляє більшого інтересу. За те що відівівши в деякі голоси в дискусії, Особливо ярко зазначились у ній промови Ерве й Бебеля.

В генеральній дебаті, мотивуючи своє внесене, викладав Ерве, що вітчина є тільки дійною коровою для капіталістів та маючи для пролетарів, які не потребують ізза неї розвивати свої голови. «Моя агітація є покликом остереження для німецької соціалістичної демократії, щоби виповнила свій обов'язок супроти "інтернаціоналу" та унеможливила війну. Але, що будуть німецькі соціалістичні демократи робити, як німецька війська підкорять царя або пруські жовні нападуть на французьких пролетарів? Правда, Бебель у 1870 році сидів у вязниці, однаке нині нема в нього відваги перед прусською тюрою. Німецька соціальна демократія збуржується, Бебель став ревізіоністом та кліче замість: Пролетарі всіх країн, єдинайтесь — пролетарі всіх країн, мордуйте ся!» — Бебель, мотивуючи своє внесене, серед оплесків на німецьких лавах полемізував із Ерве: — Ерве заявляє що вітчина є вітчиною пануючої класи та вітчим не обходить пролетара. Се взагалі ще питане, до кого вітчина належить. Ціле наше культурне жите розвивається на основі материнської мови. Кожий народ, що терпить під чужим панованем, з цілю свою силою піднімається до боротьби за волю, забуваючи про всі свої інші цілі. Німецькі мілітарні круги слідять із величим зацікавленням антимілітарну пропаганду серед французької армії, бо здес'організоване військо має силу притягуючу для могутчого ворога. Німецька соціалістична демократія — так заініціював Бебель свою промову — поборює мілітаризм кожного дня, однаке вона не позволить себе спонукати до таких кроків, які могли би пошкодити її партії.

У справі кольоніальної політики предложено конгресові дві резолюції. Перша, зредагована делегатами голландськими, признає взагалі конечність і хосеність кольоній, осуджує теперішню методу кольонізації, як капіталістичну, та домагається ся від соціалістичних послів енергічного поборювання дотеперішнього невільництва й визиску в кольоніях. Друга резолюція осуджує в принципі всяку кольоніальну політику та жадає її поборювання. Перейшла резолюція друга, а то голосами Шведів, Норвежців, Румунів, Поляків та інших національних делегацій, які або не мають власної держави або котрих держави здебільшого не мають ніяких кольоній. За те перша резолюція, за якою голосувала більшість Англійців, Американців, Французів, часті Німців, перепала.

У справі еміграції й іміграції робітників виявив конгрес по довшій дискусії в комісії та на повному засіданні ось таку резолюцію: Іміграція й еміграція є проявами невідлучними від суті капіталізму, так само як недостача праці, надпродукція, які пожива робітників. Конгрес не бачить способу против еміграції й іміграції в вимкових за-

дженнях, а зосібна в обмежуваню свободи перенесення. За те конгрес уважає обов'язком робітницьких організацій боронити ся проти обніження житової стопи масовою іміграцією нез'організованих робітників, а зосібна штучним спровадженем стрейколомів. Конгрес домагається ся — для іміграції: 1) виключення від іміграції тих робітників, котрі стоять із підприємцем у контрактовім відношенню, та всіх тих, котрі відбувають подорож на чужий кошт; 2) законного упорядкування максимального часу праці; 3) скасування всіх обмежень, виключаючих деякі народи й раси та управильнення закону про виданене чужинців, — для іміграції: живої агітації професіональної, поучення публичної оціні про справедливий стан еміграційних відносин, охорони робітників перед визиском із боку агентів і еміграційних бюр.

НОВИНКИ.

Чернівці, 29. серпня 1907.

Справоздання наших послів. Ріжні киринники троюють народ проти наших послів, що нехтують народом, бо не стають перед своїми виборцями. Сути проти них кленет подаємо до відомості загалу, що рада державна збере ся інаново аж за шість неділь і що всі наші послані стають доти перед своїми виборцями. Посол Василько явився вже перед виборцями в Кімполувзькому повіті та дальші спровоздання мусить відложить на пізнійше, бо на домагане лікарів мусить лічити ся із горлянного катру в Емс. Посол Пігуляк мусить теж для поратування свого тяжко захитаного здоров'я виїхати на конечний відпочинок у гори. Посол Лукашевич явився перед своїми виборцями в кількох місцевостях, а тепер відбуває курацию в санаторії в Косові. Посол Семака відточнувши трохи в Солецьківському уже своїх виборців до Кіцманя і до Садагури. Тé саме зробить сими днями посол Спинул, що вже ставав перед виборцями в кількох громадах черновецького повіту. Панове виборці повинні проти мати стілько обачіння, що й посли потребують хоч трохи відпочинку, і най будуть певні, що всі вони стануть перед народом ще пізніше ся нова сесія ради державної, не тільки для того, щоби розвіяти п'якімні клевети киринників, але щоби здати справу із своєї роботи і набрати з народу нової сили до дальнішої тяжкої борби.

Із товариства православної шляхти. На загальніх зборах, тов. православної шляхти на Буковині, які відбулися 15. серпня 1907. в „Народнім Домі“, явилися майже всі православні інтелігенти міста і чимале число членів з провінції. Збори отворив голова товариства о. сов. конс. М. Галіп, витягнувши в довшій бесіді всіх присутніх та захочуючи їх підтримати словами до витревалої праці для добра і розвою товариства. З великим жалом сконстатував дальше бесідник сумний факт, що декотрі члени нашої спільноти відносяться ся до згаданого товариства не зовсім прихильно, уважаючи тов. шляхти за безпідробний витвір певної групи людей, які хотять внести між наше сільське населене півдозор, ділячи селян на шляхту і мужицтво. „На сі закиди — говорив бесідник — можемо відповісти тільки тим, що не витворюємо між нашим сільским населенем щось нового, а хочемо задержати тільки те, що вже існує і готове кождої хвили упасти жертвою ромунізаторської агітації. Шляхотким називаемо товариство тому, що гуртуються ся в нім члени, які кладуть вагу не тільки на шляхотність роду, але і то головно на шляхотність душі та піднирають всяких добродійніх народніх стремління. Наше товариство привичяється ся чимало до організації українського православного населенів і дбає свою інституцією — дівочою бурсою — про добре виховане православних дівчат, які мають бути пізніше головним чинником в семініні житю і мають причинити ся до культурного розвитку нашого народа. Се була-б наша вертична робота і сим шляхом ступаючи визиваю кожного православного Русина вступити до нашого товариства і дбати о його розвиток“. По сих виводах о. сов. конс. Галіп вибрали загальні збори на председателя пана Н. р. д. Влада, який закінчив свою промову слідчими словами: „Я ставав ся злучити братів до праці на добро шляхотців дітей. Так як досі так і на даний буде піднімати товариство ділом і радою. Дарую для сего товариства поки що мій дім а з часом буду старати ся долучити до него даром і другу подовину будинку“. Сю занув і так вже засłużений член товариства прийнявши збори грімкими оплесками до відома. По вербікованню протоколу з передніх загальніх зборів уділив председатель слово касієрови тов. п. І. Воробкевичеви. На підставі точного спровоздання представився ся стан каси ось як: Прихода за рік 1906/7 виносить 3954 К 16 сот., розходи 3954 К 34 сот. По уділеню абсолюторії касієрови слідувало спровоздане секретаря товариства Ізидора Чуркановича. В своїм спровозданню звернув секретаря увагу зборів на те, що товариство не могло в сім році занимати ся організацією на провінції як слід, бо було заняте справами дівочого інститута. По уділеню абсолюторії секретарю приступили збори до вибору нового виділу, в який увійшли слідчі панове: проф. Теоф. Бринձан, власт. пос. Н. р. д. Влад, упр. рент. уряду Іван Воробкевич, о. сов. конс. М. Галіп, надуч. Д. Пігуляк, акад. мальяр Н. Івасюк, проф. Н. Іщенко, проф. Панько Клім, крає. інсп. О. Попович, надуч. Н. Санюк, канд. філь. С.

Чурканович. Які заступники виділових увійшли чи: уч. Іванович Сив, уч. Кавуля Юр., о. Калинок Юр., о. Лаза Григ., надуч. Шербановский Юр., госп. Цента Юр. Дальше рішили збори на внесене проф. Іщенко одноголосно виготовити для товариства портрет Н. р. д. Влада за його великих заслуг коло тов. а на внесене проф. П. Клима іменовано заслуженого члена о. сов. конс. М. Галіпа членом почетним товариства православної шляхти на Буковині. На внесене п. Юр. Центи вислали збори нашим послам подяку за їх стартане коло уділення субвенцій. До жіночого комітету увійшли Вл. пані: Галіп, Бринձан і Іщенко, а яко заступниці ч-на Пап і п-на Ільницька; також ухвалено вислати сим панам подяку за їх труд в році 1906/7. По вичерпанні дневного порядку заключив збори председатель Н. р. д. Влад. — Сов. конс. М. Галіп, голова, канд. філь. З. Чурканович, секретар.

Справлене похибки. В последнім числі в новинці про п. Щедрович-Ганкевичеву зайшла немила похибка. Замість родила ся з „підданій“ має бути підданий Росії.

Оповістки, іменовані і т. п.

Народне віче в Довгополі відбудеться в неділю 1. вересня під голим небом. Комітет.

Великий народний фестин устроють з нагоди віча п. посла Іллі Семаки Русини в Садагурці дні 1. вересня 1907 р. з співами і танцями в городі народній в Садагурці з такою програмою: 1. Від години 12. до 2. поп. відбудеться спровоздане Вл. п. посла Іллі Семаки в салі Шматніка. 2. По спровоздані в величавій похід до города під проводом знатої музики Цімблерів з Садагури. 3. Забава в самім городі з танцями і розличними забавами як поща, колесо щастя і т. д. В разі непогоди відбудеться забава в салі Шматніка. Вступ на забаву від інтелігентії 1 К., міщані платять 40 сот. а селяни 20 сот. Добрі і смачні перекуски і напитки можна набути в буфеті. Сим запрошується на нашу інтелігентію як також братів міщан і селян, щоби своїм прибутем на наш фестин звеличили народну забаву.

Комітет.

Конкурси. При дирекції гр.-пр. реалітійного фонду в Чернівцях в вільне місце управителя помічного уряду в IX. ранзі, евентуально канцелярійного офісу в X. ранзі і канцеляріста в XI. ранзі. — Розписаній конкурс на чотири стипендії з гр.-пр. реалітійного фонду по 160 К річно, які будуть надані більшим ученикам гр. пр. високої школи реальні в Чернівцях Буковинцям гр.-пр. віри. Подані заасмотрені в метрику, съвідотво приналежності, останнє съвідотво школи викладовою. Річна плата 2.200 кор. буде по 15 літах вдоволяючої служби в характері дофінітивного учителя під височені 2.400 кор. Крім того прислугує учителеві 6 патилітніх додатків по 200 кор. Відповідно заасмотрені подані до пр. пр. приналежності треба вносити в присланій дорозі службовій до 20. вересня 1907.

МАЛІЙ ФЕЙЛЕСТОН.

Нікнүть тіни, зорі гаснуть
і лілейний ранок сходить —
в гори, мила, ген на шилі
в царство вихрів і свободи!

Ах, далеко? Бори, кручи?
Що на тебе скажуть люди?
Съмій ся, мила, я з тобою
і мое коханне буде!

Тиж зо мною! І де міць та,
щоб вернула нас з дороги,
щоб серця сповнила наші
тіни ваганя й тревоги?

В гори, в гори! Там на шиліах,
де ревуть вітри холодні,
ми зависнемо як птахи
над самим краєм безодні.

Тай з вітрами пустим смуток —
най сліду по нім не стане! —
і, обнявшись, будем ждати,
поки зайде сонце ранне.

Ціна оголошень за одноразове їх поміщення: Пула сторона 80 К., $\frac{1}{2}$ сторона 60 К., $\frac{1}{4}$ стор. 40 К., $\frac{1}{8}$ стор. 20 К., $\frac{1}{16}$ сторони 10 К., $\frac{1}{32}$ сторони 5 К., $\frac{1}{64}$ сторони 2 К., 50 с. — Анонси обчислюються після обему місця не після малого тексту.

ОГОЛОШЕНЯ.За рубрики: Надіслане і Ого-
лошення редакція не відповідає.

При кількоразових або при річних замовленнях, значний опуст.

Дрібні Оголошення малим друком (petit), числитися по 4 с. від слова.

Належитостій за анонси марками поштовими не приймається.

Книгарня і антикварія 161 2-2
Якова Софлера
в Залізничках

поручас свій богато асортованій
Склад зошитів шкільних
із рускою написиною для Буковини,
як також ріжні шкільні книжки і дру-
ки по найдешевших цінах.

Зарядам шкіл дає ся великий процент.

Г. ФАЙЛЕС
усувач нагнітока
Чернівці,
ул. Руска ч. 8.

153 (-) 18/7

КоопоЛЕССо

майже нове

дуже дешево на продаж. Близше: Друкарня „Р. Ради“ Чернівці,
ул. Петровича ч. 2.

13—?

Працюйте і щадіть!

Вкладки ощадності на 4%

приймає

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

стовариш. зареестров. з обмеженою порукою у Львові.

Нанцелярії в Домі „Дністра“ ул. Руска ч. 20.

Кожного дня (в годинах урядових перед полуднем можна кожду вкладку назад відобрата.

Позички удається Товариство „Дністер“ на 6 проц. за інталюєю; на кошти покриті дахівками на 5 проц. Сплату розкладається на 10 до 15 років; при 30 ратах піврічних виносить рата амортизаційна (на капітал і відсотки) 5 кор. 08 сот. від кожних 100 К., позички.

Парцелянти на купно землі можуть в „Дністрі“ отримати позички під догідними умовами.

Членами можуть бути тільки члени обезпечені в „Дністрі“.

З зисків удається „Дністер“ на публичні добродійні цілі квоту 37.275 корон.

Стан 31. грудня 1906:

вкладки	2,561,541·81 К	позички удаєні	2,512,635·62 К
уділи членські	193,659·52 "	цінні папери	138,534·20 "
ф. резервовий і інші	37,338·07 "	льокаций	267,364·04 "

Купуйте землю при парцеляціях.

Нанцелярії отворені перед першим від полуночі від 8 до 2 год.

СКЛАД ТОВАРІВ Б. БАЛЬТИНЕСТРА МОЛОДШОГО

Чернівці, улиця Головна-Бенценберга ч. 3.

Телефон ч. 301.

Самостійний склад в ц. к.

Фабрики обуви: Антона Чапека у Відні, Ф. Л. Попера
в Хрудимі.

Поручає новосправа.

Краватки англійські, та турецькі, найкращі у найновішіх
красках і фасонах.
Біле для панів і хлопців під гарантією, ковнири, маншети,
ланьчхи, шкарпетки.
Шапки для панів, панів, дівчат і хлопців поспідна новість.
Дітска конфекція для дівчат і дітей, сукнки, жакети, ман-
ти, загортки і до того чепці.
Червники для туристів, до ліса і гори (Bergsteiger) і цу-
жемки під гарантією.

Конфекція мужеска. Тирольські ковнири від дощу, англійські
загортки, камізельки, шкіряні жакети, до польовання, ав-
томобіль і т. п.
Червники для дам, панів, дівчат і дітей, найкращі Chevreaux,
Boxcal, найкращі американські ортопедичні форми, че-
ревники домові.
Парасолі для панів, панів і дітей — від дощу і на прохід,
гарантія на один рік.
Артикули до подорожніх. Найкращі турецькі і заграницяні.

надірніх фабрик з іменем:

Рік заложення 1873.

фабрики капелюхів: І. Генрика Іти у Відні, Осипа
Піхлера і Синів в Грацу.

джені артикули як:

найбільший вибір англійських коців до подорожніх і плахт.
Палачка з ручками із срібла або із звичайним, поспідна новість.
Рукавички Glacé із однієвої шкіри, Chair, найкращі сорти
„Gonwa“, „Dents“ і т. п.
Склад спідного біла дра Ламана і правдиве Єгерівське.
Переуми, мила, щітки до голови, убрани, зубів, убрі на во-
лосе, всікі артикули спортивні.
Зброя. Револьвери, рушниці, артикули до полівання, всяка
амуніція.

За редакцію віповідає: Віктор Строй.
Видав товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.
З друкарні товариства „Руска Рада“ в Чернівцях під зарадом Івана Захарка.

